

Damherten, recreanten en natuur komen samen in de duinen van Kennemerland-Zuid

Bloemendaal, Zandvoort en Noordwijk; populaire stranden met daarachter een prachtig duingebied. De duinen en stranden van Kennemerland-Zuid worden jaarlijks door miljoenen recreanten bezocht of door omwonenden als achtertuin gebruikt. Om te zonnebaden, te trimmen of paard te rijden, te picknicken, het Circuit Zandvoort te bezoeken of om simpelweg van de natuur te genieten. En dan zijn daar nog de vele damherten uit de Amsterdamse Waterleidingduinen (AWD). Het is er druk. Wat doet dit met de lokale flora en fauna?

Het duingebied Kennemerland-Zuid ligt in de provincies Noord-Holland en Zuid-Holland en in de gemeenten Velsen, Bloemendaal, Zandvoort, Heemstede, Noordwijkerhout en Noordwijk. Vooral de hoge biodiversiteit in de open, grijze duinen is hier bijzonder. Kenmerkend zijn de bloemrijke duingraslanden met het duinviooltje, duinroosje en de kleine parelmoervlinder. Er is veel afwisseling: van zandverstuivingen en duinvalleien tot de in Europa zeldzame duindoornstruwelen en vogelrijke bossen op landgoederen. Daarnaast zijn er fraai ontwikkelde paraboolduinen en komt rondom Zandvoort het zeedorpenlandschap voor dat zich door de eeuwen heen heeft gevormd rondom de oude zeedorpen.

Naast de natuurfunctie zijn ook recreatie, waterwinning (AWD) en de zeekering belangrijke functies van dit duingebied. Het overgrote deel is toegankelijk voor bezoekers en recreanten, slechts beperkte delen zijn afgesloten in verband met de kwetsbaarheid van de natuur.

Wat zijn de knelpunten?

Het is echter niet de drukte waardoor de natuur het op plekken moeilijk heeft. De kwaliteit van de natuur dreigt achteruit te gaan doordat belangrijke natuurlijke processen die essentieel zijn voor gezonde duinen veel minder plaatsvinden. Zo is de dynamiek van wind en zand, waardoor duinen ontstaan en kunnen blijven verjongen, grotendeels weggefallen. Dit gaat ten koste van de milieudiversiteit in het gehele duingebied. De wind is namelijk een cruciale factor bij de ontwikkeling van natuur en landschap. Het zand wordt opgeworpen en opgestoven tot duinen. Eerst kleine 'embryonale' duinen, vervolgens de hogere jonge duinen van de zeereep (witte duinen) en dan de oudere duinen (grijze duinen).

Het neerdalen van teveel stikstof door industrie, landbouw en verkeer draagt bij aan het dichtgroeien van de karakteristieke open duingraslanden en duinvalleien waardoor kenmerkende duinsoorten het moeilijk krijgen. In alle delen van het duingebied zorgen plantensoorten die hier niet thuishoren, zoals de Amerikaanse vogelkers, voor verstoring van het ecosysteem. De plantensoorten die van lichte en voedselarme omstandigheden houden verdwijnen en daarmee ook de insecten en andere dieren die hiervan afhankelijk zijn.

De vochtige duinvalleien worden te voedselrijk en ontkalken omdat kalkrijk zand niet meer overwaait. De overbegrazing door het grote aantal damherten zorgt in grote delen van het duingebied voor een achteruitgang van de kwaliteit van kruidenrijke vegetaties en belemmert de bosverjonging.

Welke maatregelen zijn nodig?

Belangrijkste taak voor de provincie Noord-Holland is het herstellen van de natuurlijke processen die op dit moment onvoldoende werken in het duingebied. Het vergroten van de verstuuivingsdynamiek is van het grootste belang om de gewenste kwaliteit van de duinen voor de lange termijn te bereiken en te behouden.

In de zeereep

Voor de dynamiek van de witte duinen, en ook voor de grijze duinen daarachter, zijn verstuivingen vanuit de kustlijn (zeereep) noodzakelijk. Daarvoor worden langs het grootste gedeelte van de kust nieuwe stuifplekken aangelegd. Dit kan echter niet overal vanwege de aanwezigheid van badplaatsen en een hoofdgasleiding ten zuiden van Zandvoort die de mogelijkheid voor natuurlijke dynamiek inperkt. Verder wordt in de witte duinen overmatig duindoorn en vlier verwijderd.

In het open duin en middenduin

In het open duin en middenduin is van nature verstuuifbaar zand aanwezig. Kleine stuifplekken en grotere stuifkuilen zorgen voor de benodigde verstuuiving en aanvoer van kalkrijk zand waardoor het grijze duin cyclisch verjongt. Om dit proces te herstellen, worden nieuwe stuifplekken aangelegd en oude weer opengemaakt door de vegetatie te verwijderen. Zo kan het zand weer verstuuiven. Verder worden grazers ingezet tegen verruigde vegetatie en naaldbos verwijderd waar het de winddynamiek belemmert.

Op bepaalde locaties groeit het aandeel duindoorn te hard door een lage winddynamiek en stikstofneerslag. Op andere plekken neemt de aanwas juist af door ontkalking en de aanwezigheid van indringers zoals de Amerikaanse vogelkers. Waar nodig wordt een van beide soorten verwijderd.

In de duinheiden met struikhei vindt een ongewenste verandering in de soortensamenstelling plaats. Daarom is het nodig om hier verruigde en vreemde (struik)gewassen te verwijderen.

Om de oppervlakte te vergroten en de kwaliteit van de vochtige duinvalleien te verbeteren worden plassen minder diep gemaakt en de oevers verflauwd. Hierdoor ontstaan meer geleidelijke overgangen van land naar water, wat gunstig is voor planten en dieren. Ook wordt waar nodig naaldbos verwijderd of omgevormd tot duinbos om verdroging tegen te gaan. De beschermde plant groenknolorchis profiteert mee van deze maatregelen.

In het binnenduin

Het verwijderen van overheersende en vreemde gewassen zoals bramenstruiken en Amerikaanse vogelkers heeft de hoogste prioriteit in de droge en vochtige duinbossen. Hierdoor kan de natuurlijke structuur en samenstelling van het bos terugkeren, wat de kwaliteit bevordert. Daarnaast vindt begrazing plaats.

Meervleermuis en nauwe korfslak

De meervleermuis die overwintert in de oude bunkers in de Amsterdamse Waterleidingduinen (onderdeel van de Atlantikwall; de 5000 kilometer lange verdedigingslinie van de Duitsers in de Tweede Wereldoorlog) en de nauwe korfslak genieten bescherming. Onderzocht moet worden of zij overlast ondervinden van recreatie of de te nemen beheermaatregelen.

Invloed op de omgeving

Bestaande activiteiten in de omgeving zoals recreatie en landbouw kunnen gewoon doorgaan. Deze activiteiten hebben in de huidige vorm geen negatieve invloed op het natuurgebied. De te nemen beheermaatregelen hebben op hun beurt geen nadelig effect op de activiteiten die in en rondom het duingebied plaatsvinden.

Bekijk hier het hele [beheerplan](#)

